

De nou sobre la llengua valenciana en la justícia

JOSÉ BONET NAVARRO

CATEDRÀTIC DE DRET PROCESSAL (IUREG)

ACADÈMIC DE NÚMERO DE LA REAL ACADEMIA DE CULTURA VALENCIANA

Conste que no és plat de bon gust posar en evidència els problemes lingüístics que es plantegen en l'àmbit de la justícia, en la mesura que no es reconegs que en València es patixen no a soles un, sino dos conflictes lingüístics. És palès que el conflicte es patix front al castellà. No obstant, encara que alguns vullguen negar-ho, també patim –en silenci– atre front al ‘normalitzat’, eixa llengua «nosta», «pròpia» o eufemisme semblant, que se nos impon a pesar de ser un híbrid artificial, entre arcaïcant i alié, en el que, per a crear-ho, no varen primar precisament criteris estrictament valencians. Aixina, encara que el primer conflicte poguera eliminar-se o, a lo manco, paliar-se, denunciar la lamentable situació idiomàtica en els tribunals valencians potser servixca al final per a profundisar en el segon. En un artícul anterior publicat en este mateix diari titulat ‘La llengua valenciana en la justícia’, ya vaig posar en evidència que el desert idiomàtic en els jutjats i tribunals valencians aconsellava replantejar-nos si, en lloc de la imposició i la repressió imperant, potser fora més convenient l'autocrítica sobre una ‘normalització’ que genera un estàndard lingüístic complicat, distant i alié als valencians. Pero, permeten-me que insistisca.

Encara que ys resulta patent la situació ‘dantesca’, ‘kafkiana’ o, sencillamente, ‘inexistent’, de la llengua valenciana solament en chafar qualsevol dels nostres jutjats i tribunals, la premsa local de tant en tant es fa resó de la lamentable situació en que es troba el respecte als drets lingüístics dels valencians en l'administració de justícia. La penúltima ha segut el periple que va tindre que recórrer l'advocat Francisco Manuel Escortell quan, des d'un jutjat de primera instància de Benidorm, la Lletrada de l'Administració de Justícia li va requerir per a que traduïra el seu escrit de demanda al castellà. I açò ho va fer, segons pareix, per a evitar-li retards molèstos, o, segons tèrmins del Secretari de Govern del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana en la seua resolució

Tot açò és conseqüència d'un còmput de circumstàncies de diversa índole, a voltes relacionades entre si i a voltes conseqüència unes d'unes, atres. Sense ànim de ser exhaustiu, en la meua opinió, són a lo manco les següents:

1.ª Per lo que es referix als usuaris valencians de la justícia, en totes les dignes excepcions, entre que no es domina majoritariamente el valencià escrit a diferència de lo que passa en el castellà; entre que la costum és renunciar ‘respectuosament’ al valencià; i entre que en els jutjats, audiències i tribunal l'us del valencià no és precisament la tònica, i com siga que les parts estan jugant-se molt, el litigi no s'entén com moment oportú per a arriscar-se a usar el valencià, afegint aixina encara majors incertituts a les que ya són pròpies.

2.ª Per lo que es referix als operadors i al personal dels òrguens jurisdiccionals, passa en part lo mateix. Sempre en dignes excepcions, entre el personal auxiliar i col·laborador, i encara més, en el cos ‘nacional’ de Llettrats de l'Administració de Justícia i en els titulars de la potestat jurisdiccional –que deriva de la sobirania espanyola–, encara que puguen conèixer el valencià des de la família, resulta més cómodo i segur –o, com sol agradar més dir en eixos àmbits, és més pràctic– usar el castellà. I ademés, el nivell d'exigència o de mèrit per a que qualsevol espanyol ocupe una plaça en els jutjats i tribunals valencians no és en absolut suficient per a garantir l'us de la ‘nostra llengua’ –siga el ‘normalitzat’ i encara més la llengua valenciana–. El resultat és que ni tan sols l'escàs personal valencià parlant dels nostres jutjats usa de fet (fora de la cafeteria) el valencià en l'àmbit de l'administració de justícia.

3.ª Per lo que es referix a qui decidix polítiques judicials, com tots coneixem més o menys el castellà, i els jutjats i tribunals es troben saturats en un ingent volum de treball, la prioritat no és precisament el respecte als drets lingüístics dels valencià parlants. Els esforços es destinen a oferir una resposta àgil, certa i respectuosa en els drets processals dels usuaris. I si tots parlen i entenen el castellà; si les actuacions judicials poden tindre efectes fora de les Comuni-

MANUEL MOLINES